

Sygn. akt III Ca 760/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Barbara Braziewicz

Sędziowie: SO Lucyna Morys-Magiera

SO Roman Troll (spr.)

Protokolant Agnieszka Wołoch

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2017 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z wniosku M. K. i A. K. (1)

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w K. i A. K. (2)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej

w K.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 10 listopada 2016 r., sygn. akt I Ns 94/16

postanawia:

1) **zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:**

a) **oddalić wniosek,**

b) **nie obciążać wnioskodawców i uczestniczki postępowania A. K. (2) kosztami postępowania,**

c) **odstąpić od obciążania wnioskodawców i uczestniczki postępowania A. K. (2) kosztami sądowymi,**

2) **nie obciążać wnioskodawców i uczestniczki postępowania A. K. (2) kosztami postępowania odwoławczego.**

SSO Roman Troll SSO Barbara Braziewicz SSO Lucyna Morys-Magiera

Sygn. akt III Ca 760/17

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy A. K. (1) i M. K. wnieśli o ustanowienie za wynagrodzeniem służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej współwłasność wnioskodawców, położonej w R. przy ul. (...), oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej, V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr. KW (...), na rzecz (...) S.A. — właściciela urządzeń przesyłowych, służących do doprowadzania energii elektrycznej przebiegających

przez przedmiotową nieruchomość - ustalając ją w wielkości strefy ochronnej wyliczonej na 380 m² i przebiegającej wzdłuż linii WN o napięciu znamionowym 110 kV i natężeniu 1 kV/m pasem o szerokości po 19 metrów z każdej strony linii. W uzasadnieniu wnioskodawcy wskazali, że są właścicielami wskazanej wyżej nieruchomości przez którą przebiegają urządzenia służące do przesyłu energii elektrycznej. Wnioskodawcy zwrócili się do uczestnika w celu zawarcia stosownej umowy, ten jednak odmówił.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania (...) S.A. wniósł o oddalenie wniosku, podnosząc zarzut zasiedzenia przez Skarb Państwa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ze wskazaniem nieruchomości zapisanej w KW Sądu Rejonowego w Bytomiu nr (...), a następnie nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej KW nr (...) jako nieruchomości władnącej, które to nieruchomości pozostają w użytkowaniu wieczystym uczestnika od 5 grudnia 1990 r.

W związku z połączeniem spółek w trybie art. 492§ 1 pkt 1 k.s.h. w miejsce uczestniczki postępowania (...) S.A. wstąpiła (...) S.A. w K.. Nadto pismem z 6 maja 2013 r. swój udział w sprawie zgłosiła A. K. (2) – córka uczestników, która nabyła nieruchomość w drodze darowizny nieruchomość znajdującą się dotychczas we współwłasności wnioskodawców.

Postanowieniem z 4 grudnia 2013 r. ustanowiono za wynagrodzeniem, na nieruchomości uczestniczki postępowania A. K. (2), położonej w R. przy ul. (...) stanowiącej działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) służebność przesyłu na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. - właściciela urządzeń przesyłowych służących do doprowadzania energii elektrycznej w postaci napowietrznej sieci wysokiego napięcia o napięciu znamionowym 110 kV, zgodnie z mapą geodezyjną stanowiącą załącznik nr 2 do opinii biegłego z zakresu geodezji i kartografii W. P. z dnia 23 października 2012 r. (k. 392 akt) stanowiącą integralną część niniejszego postanowienia przyjmując, że służebność obejmuje pas gruntu o szerokości 13,4 m położony w zachodniej części nieruchomości, który zajmuje powierzchnię 198 m² z prawem wykonywania przesyłu energii z wykorzystaniem urządzenia przesyłowego, dostępu do urządzenia w celu przeglądu, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwania awarii, wymiany urządzeń posadowionych na nieruchomości w zakresie niezbędnym dla prawidłowego i niezakłóconego działania sieci przesyłowej uczestnika (pkt 1); zasądzono od uczestnika postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz uczestniczki postępowania A. K. (2) kwotę 11632 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności (pkt 2); w pozostałym zakresie wniosek oddalono (pkt 3); zasądzono od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz każdego z wnioskodawców po 1261,83 zł oraz na rzecz uczestniczki postępowania A. K. (2) 270,33 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 4) oraz nakazano pobrać od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej 4946,96 zł z tytułu wydatków poniesionych w toku postępowania tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt 5).

Na skutek apelacji uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. postanowieniem Sądu Okręgowego w Gliwicach z 28 stycznia 2015 r. uchylono zaskarżone postanowienie i przekazano do ponownego rozpoznania, pozostawiając sadowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. Sąd Okręgowy wskazał, że apelacja jest zasadna, albowiem Sąd I instancji wskazał, że w zaskarżonym postanowieniu nie było treści przesyłu, co było konsekwencją braku wskazania we wniosku odpowiedniego żądania przez wnioskodawców. Brak było wskazania zakresu korzystania z nieruchomości obciążonej, tj. czynności które wnioskodawca może wykonywać na nieruchomości w ramach służebności przesyłu. Sąd Okręgowy wskazał że celowe jest zwłaszcza wskazanie w sposób jednoznaczny i precyzyjny zakresu uprawnień składających się na żadaną służebność. Celowe jest zwłaszcza wskazanie, że obciążenie obejmuje dostęp, korzystanie poprzez bieżącą eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwanie awarii. (...) urządzeń posadowionych na danej nieruchomości w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania sieci przesyłowych przedsiębiorstwa. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd miał zobowiązać uczestniczkę postępowania A. K. (2) ewentualnie wnioskodawców do sprecyzowania wniosku przez jednoznaczne wskazanie uprawnień uczestniczki postępowania do korzystania z nieruchomości składających się na żadaną służebność zakreślając w tym celu stosowny termin. W przypadku wykonania zobowiązania w tym zakresie Sąd miał rozpoznać zasadność wniosku w jego

sprecyzowanym zakresie i wydać orzeczenie stosownie do wyników postępowania, a w przypadku uwzględnienia wniosku oznaczyć precyzyjnie treść służebności.

Od powyższego postanowienia uczestniczka postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. wniosła zażalenie. Postanowieniem Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2015 r. oddalono zażalenie i pozostawiono rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie. Sąd Najwyższy podzielił stanowisko Sądu Okręgowego w Gliwicach wskazując, że nie można mówić o ustaleniu istoty sprawy, a tym samym o jej rozpoznaniu w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu w sytuacji, w której wniosek o wszczęcie postępowania nie określał tego, na czym konkretnie polegać miały czynności, w wykonaniu służebności, mogłyby podejmować na obciążanej nieruchomości uprawniony.

Pismem z 8 sierpnia 2016 r. wnioskodawcy sprecyzowali zakres służebności wskazując, zakres uprawnień uczestnika postępowania (...) S.A. w K. jako: prawo utrzymywania na nieruchomości urządzenia przesyłowego w postaci napowietrznej sieci wysokiego napięcia o napięciu znamionowym 110kV, zgodnie z mapą geodezyjną stanowiącą załącznik nr 2 do opinii biegłego z zakresu geodezji i kartografii W. P. z 23 października 2012 r., wykonywanie przesyłu energii z wykorzystaniem urządzenia, dostępu do urządzenia w celu przeglądu, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwania awarii, wymiany urządzeń posadowionych na nieruchomości w zakresie niezbędnym dla prawidłowego i niezakłóconego przesyłania sieci przesyłowych. Ponadto wnioskodawcy podtrzymali stanowisko zawarte w sprawie / k. 778-779/.

Pełnomocnik uczestnika postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. podtrzymał stanowisko co do zasadności ustanowienia służebności, jej treści. Podtrzymał zarzuty do opinii biegłego z 14 października 2013 r. co do wysokości wynagrodzenia z uwagi na to, że Sąd Okręgowy w uzasadnieniu orzeczenia kasatoryjnego nie odniósł się do tych zarzutów. Pełnomocnik wnioskodawców oświadczył, że nie widzi potrzeby sporządzenia opinii uzupełniającej, bo wszystkie objęte żądaniem kwestie zostały już wyjaśnione w poprzedniej opinii k. 794.

Postanowieniem z 10 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej ustanowił za wynagrodzeniem na nieruchomości uczestniczki postępowania od A. K. (2) położonej w R., dla której Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej prowadzi księgę wieczystą numer (...) / (...) służebność przesyłu na rzecz uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. - właściciela urządzeń przesyłowych służących do doprowadzania energii elektrycznej w postaci napowietrznej sieci wysokiego napięcia o napięciu znamionowym 110 kV, zgodnie z mapą geodezyjną stanowiącą załącznik nr 2 do opinii biegłego z zakresu geodezji i kartografii W. P. 23 października 2012 r. (k. 392), stanowiącą integralną część postanowienia, przejmując, że służebność obejmuje pas gruntu o szerokości 13,4 m położony w zachodniej części nieruchomości, który zajmuje powierzchnię 198 m², z prawem wykonywania przesyłu energii z wykorzystaniem urządzenia przesyłowego, dostępu do urządzenia w celu przeglądu, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwania awarii, wymiany urządzeń posadowionych na nieruchomości w zakresie niezbędnym dla prawidłowego i niezakłóconego działania sieci przesyłowej uczestniczki (pkt 1); zasądził od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz uczestniczki postępowania A. K. (2) 11632 zł tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności (pkt 2); w pozostałym zakresie wniosek oddalił (pkt 3); zasądził od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz każdego z wnioskodawców po 1261,83 zł oraz na rzecz uczestniczki postępowania A. K. (2) 270,33 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 4); nakazał pobrać od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej 4946,96 zł z tytułu wydatków poniesionych w toku postępowania tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt 5).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: nieruchomość położona w R. przy ul. (...), stanowiąca działkę nr (...), o powierzchni 0,0583 ha, dla której Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej prowadzi księgę wieczystą nr (...) (dawniej KW nr (...)) stanowiła własność Skarbu Państwa, w wyniku komunalizacji 27 maja 1990 r. stała się własnością gminy R., a wcześniej - na podstawie umowy z 20 października 1967 r. - została oddana w użytkowanie wieczyste wnioskodawcom we wspólności ustawowej, prawo to zostało wpisane do księgi wieczystej 19 sierpnia 1968 r., przy wniosku z 25 października 1967 r. Na podstawie decyzji Prezydenta Miasta R. z 20 maja 1998 r. nr(...) prawo użytkowania wieczystego tej nieruchomości przekształcone zostało we własność, a na podstawie umowy

z 8 marca 2013 r. wnioskodawcy darowali tą nieruchomość swojej córce A. K. (2). Wnioskodawcy zamieszkują na nieruchomości faktycznie od 1969 r., a umowę o ustanowienie użytkownika wieczystego zawierali w chwili kiedy nieruchomość była niezabudowana; w latach 1967-1969 na nieruchomości wzniesiony został dom jednorodzinny. Urządzenia przesyłowe przebiegające nad tą nieruchomością wybudowane zostały w 1968 r., jak linia relacji H. – S. i H.-W.. W chwili obecnej linia relacji H. – S. nie istnieje w postaci pierwotnej. Urządzenia przesyłowe znajdujące się na tej nieruchomości zostały odebrane przez komisję odbiorową 7 października 1968 r. i były one w tym czasie częścią ciągu linii H. – S., obecnie nad tą nieruchomością przechodzą dwie linie wysokiego napięcia – H. – W. (będąca częścią ciągu H. – Ł.) i H. – L., które powstały na bazie pierwotnej linii H. – S. oraz późniejszych modernizacji. (...) Ł. położony na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Bytomiu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), został odebrany 31 lipca 1959 r., zaś połączony z urządzeniami położonymi na nieruchomości wnioskodawców 13 listopada 2002 r. Urządzenia elektroenergetyczne na nieruchomości położonej w R. KW nr (...) zostały oddane do eksploatacji 30 listopada 1981 r. Połączenie urządzeń przesyłowych przebiegających przez nieruchomość (...) z (...) W. zostało odebrane 22 stycznia 1981 r., natomiast podanie napięcia nastąpiło 30 listopada 1981 r., która to data jest datą faktycznego połączenia tych urządzeń.

Właścicielem urządzeń przesyłowych w 1962 r. na mocy zarządzenia nr 230 Ministra Górnictwa i Energetyki z 25 listopada 1958 r. było przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...), w którego skład wchodzi Zakład (...) w G., z uwzględnieniem zmian wprowadzanych zarządzeniem nr 48 Ministra Górnictwa i Energetyki z 12 czerwca 1968 r., zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z 18 lutego 1971 r., zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z 31 grudnia 1971 r., zarządzeniem z (...) O. Ministra Energetyki i Energii Atomowej z 30 lipca 1976 r., zarządzeniem nr 131 Ministra Górnictwa i Energetyki z 1 sierpnia 1982 r. Z dniem 1 kwietnia 1985 r., na podstawie zarządzenia (...)/O. z 22 kwietnia 1985 r. powstało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...), w wyniku jego podziału - na bazie Zakładu (...) w G. - na mocy zarządzenia nr 75/ORG/89 Ministra Przemysłu z 16 stycznia 1989 r. powstało przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w G.. W akcie notarialnym z 12 lipca 1993 r. zawarto oświadczenie Skarbu Państwa o przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w G. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą (...) Spółkę Akcyjną w G.. 1 lipca 2007 r. uczestniczka postępowania zawarła z (...) Spółką Akcyjną w G. umowę o objęcie akcji i wniesienie wkładu niepieniężnego, na podstawie której nabyła zorganizowaną część przedsiębiorstwa, w ramach której na jej rzecz została przeniesiona własność urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej, w tym stacji transformatorowych, słupów i linii elektroenergetycznych, w tym przebiegających nad nieruchomością (...) wraz z wszystkimi prawami z nimi związanymi. Następnie, w trybie art.492 § 1 pkt 1 k.s.h., nastąpiło przejście przez uczestniczkę postępowania (...) S.A. w K. spółki (...) S.A. w G., będącej następcą prawnym (...) S.A.

Pismem z 5 lipca 2010 r. wnioskodawcy zwrócili się do uczestniczki postępowania o ustanowienie służebności przesyłu na ich nieruchomości za wynagrodzeniem, ale spotkali się z odmową.

Projektowany przebieg służebności przesyłu na działce nr (...) winien mieć szerokość odpowiadającą rozstawowi skrajnych przewodów roboczych sieci (tj. 11,4 m) powiększonej o 2 m (po 1 m z każdej strony). Przebieg tej służebności obrazuje mapa geodezyjna /k. 392/. Obszar działki, przez który przebiegać miałyby służebność przesyłu wynosi 198 m².

Wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wynosi 11632 zł, przy uwzględnieniu, że projektowany przebieg służebności zajmuje ponad 1/3 powierzchni działki, zaś wartość 1m² gruntu wynosi 117,97 zł.

Opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości T. Ż. nie mogła zostać uznana za podstawę ustaleń faktycznych i słusznie została zakwestionowana przez uczestniczkę postępowania, ponieważ biegły faktycznie ustalił nie wartość wynagrodzenia, ale wartość pasa gruntu objętego projektowaną służebnością przesyłu.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy uznał, że wniosek zasługiwał na częściowe uwzględnienie. Przywołał regulację art. 305¹ k.c., art. 305² § 2 k.c. i art. 305⁴ k.c.

Jednocześnie wskazał, że przez cały okres, w którym sporna nieruchomość była własnością państwową, a wnioskodawcy mieli status użytkowników wieczystych nieruchomości, znajdujące się na niej urządzenia infrastruktury elektroenergetycznej eksploatowali poprzednicy uczestniczki postępowania mający status przedsiębiorstwa państwowego, które były osobami prawnymi [art. 2 dekretu z 26 października 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz. U. z 1960 r., Nr 18, poz. 111), oraz art. 1 ustawy z 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (t.j. Dz. U. z 2002 r., Nr 112, poz. 981 ze zm.)], jednak - obowiązujący do 31 stycznia 1989 r. - art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu wyrażał zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, w myśl której, zgodnie z poglądem dominującym w praktyce, państwowe osoby prawne nie miały żadnych praw podmiotowych do zarządzanego przez nie mienia, które mogłyby przeciwstawiać państwu. Zasadę jednolitego funduszu własności państwowej rozumianą w powyższy sposób odnoszono także do posiadania, przyjmując, że w wyniku jej obowiązywania Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy znajdujących się w zarządzie państwowych osób prawnych. W rezultacie, jeżeli nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była przedmiotem własności państwowej, jej zasiedzenie w razie ziszczenia się przesłanek przewidzianych w art. 172 k.c. mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. To samo odpowiednio dotyczyło zasiedzenia służebności gruntowej, gdy posiadaczem takiej służebności bez tytułu prawnego, obciążającej nieruchomość niepaństwową, była państwowa osoba prawna. Uchylenie art. 128 k.c. w pierwotnym brzmieniu 1 lutego 1989 r. nie spowodowało "uwłaszczenia" z tym dniem państwowych osób prawnych co do składników mienia państwowego znajdujących się w ich zarządzie. "Uwłaszczenie" takie nastąpiło dopiero na podstawie ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz przepisów określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych. Dopóty zatem, dopóki wspomniane "uwłaszczenie" nie nastąpiło, państwowe osoby prawne nie miały samodzielnych praw do składników mienia państwowego, którym dotychczas zarządzały; nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa. Do chwili tego "uwłaszczenia", przedsiębiorstwa państwowe będące poprzednikami prawnymi uczestnika, korzystając z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji znajdujących się na niej urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wykonywały jedynie uprawnienia należące do sfery mienia państwowego. To ich działanie mieściło się zatem w sferze, którą był objęty również zarząd całą nieruchomością, sprawowany w tym czasie przez inną jednostkę państwową. I tak jak zarząd całą nieruchomością sprawowany przez tę inną jednostkę państwową, również działania przedsiębiorstw państwowych - poprzedników prawnych wnioskodawczyni w stosunku do nieruchomości były oparte na tytule prawnym. Dlatego też nie było możliwe zasiedzenie przez te przedsiębiorstwa służebności pozwalającej na korzystanie z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji znajdujących się na niej urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej.

W toku postępowania uczestniczka postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. podniosła zarzut zasiedzenia nieruchomości gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz każdego użytkownika wieczystego nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej KW nr (...), gdzie znajduje się Główny Punkt Zasilania W., jako nieruchomości władnącej.

Sąd Rejonowy zauważył jednak, że zarządzenia przesyłowe przebiegające przez nieruchomość (...) połączone zostały ze wskazaną nieruchomością władnącą 30 listopada 1981 r., dlatego dopiero wówczas mógł rozpocząć się bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu, ponieważ wcześniej brak połączenia urządzeń z posadowionym na nieruchomości władnącej punktem uniemożliwił jakikolwiek związek funkcjonalny pomiędzy nieruchomościami w związku z czym nie było możliwym zwiększenie w ten sposób użyteczności nieruchomości władnącej, mając na względzie sposób jej wykorzystania. W takim przypadku więc, zasiedzenie mogło rozpocząć swój bieg dopiero 30 listopada 1981 r. na rzecz właściciela nieruchomości władnącej - tj. Skarbu Państwa. Obciążałoby natomiast prawo użytkowania wieczystego nieruchomości przysługujące w tym czasie wnioskodawcom. Ponieważ termin zasiedzenia nie upłynął do dnia wejścia w życie ustawy z 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, z mocy art. 9 tejże ustawy do zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu mają zastosowanie terminy zasiedzenia wprowadzone nowelizacją, a więc 20 i 30-letnie. W konsekwencji termin zasiedzenia upływałby dopiero 30 listopada 2001 r. lub 2011 r. w zależności od dobrej lub złej wiary, po

doliczeniu okresu posiadania poprzednika prawnego, po myśli art. 176 § 1 k.c. (w przypadku drugiej ze wskazanych nieruchomości, na której znajduje się (...) Ł. – położonej w B. – termin ten upływałby jeszcze później).

Sąd Rejonowy zaznaczył, że w sprawie zastosowanie będą miały terminy zasiedzenia przewidziane dla uzyskania posiadania w złej wierze, gdyż dla przyjęcia dobrej wiary koniecznym jest istnienie przekonania usprawiedliwionego okolicznościami, że prawo jemu przysługuje (dowodem dobrej wiary byłaby np.: decyzja właściwych organów administracji wydana na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli). W złej wierze jest ten, kto wie albo wiedzieć powinien, że prawo nie przysługuje jemu ale innej osobie. Okoliczności faktyczne sprawy, a w szczególności brak jakiegokolwiek dokumentacji związanej z budową urządzeń nie pozwalają na przyjęcie, że okoliczności usprawiedliwiały przekonanie, że prawo uczestnicze postępowania bądź jej poprzednikom prawnym przysługuje.

Zdaniem Sądu Rejonowego koniecznym w sprawie było wskazanie nieruchomości władnącej na rzecz właściciela lub użytkownika wieczystego, której nastąpić może zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, gdyż: służebność przesyłu, jest trzecim obok służebności gruntowej i służebności osobistej, rodzajem służebności, a jej konstrukcja różni się od służebności gruntowej (swobodą określenia treści i brakiem wymogu istnienia nieruchomości władnącej); ma na celu zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa w znaczeniu funkcjonalnym; a sama służebność gruntowa nie może istnieć bez nieruchomości władnącej, co powoduje, że prawo służące innemu celowi niż zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej nie jest służebnością gruntową. Przywołał też regulacje art. 285 k.c. i art. 292 k.c. Dlatego uznał, że dla ustanowienia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu koniecznym jest wskazanie nieruchomości władnącej.

Sąd Rejonowy wskazał także, że nawet przyjmując pogląd o braku konieczności wskazywania nieruchomości władnącej przy rozstrzygnięciu kwestii zasiedzenia nieruchomości gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu nie można byłoby uznać za zasadny podniesiony zarzut zasiedzenia nieruchomości gruntowej o treści służebności przesyłu. Do wejścia w życie ustawy z 10 maja 1990 r. przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, Skarb Państwa pozostawał również właścicielem nieruchomości pierwotnie oddanej w użytkowanie wieczyste wnioskodawcom, a nie jest możliwe zasiedzenie nieruchomości gruntowej przez właściciela na jego własnej nieruchomości. Przywołując art. 172 k.c. i art. 292 k.c. wskazał też, że zasiedzenie jest sposobem nabycia własności rzeczy cudzej, a właścicielem gruntu oddanego w wieczyste użytkowanie jest nadal Skarb Państwa, gmina lub jej związek. Właściciel zatem nie może nabyć przez zasiedzenie ani służebności drogowej, ani użytkowania wieczystego ustanowionego na jego nieruchomości, ponieważ ma silniejsze prawo od wieczystego użytkownika. Umowa o oddanie w wieczyste użytkowanie gruntu Skarbu Państwa lub gruntu należącego do gmin bądź ich związków może być rozwiązana (art. 240 k.c.), użytkowanie wieczyste, po upływie okresu, na który zostało ustanowione, może nie być przedłużone (art. 236 § 3 k.c.). Nie jest więc dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia przez właściciela nieruchomości służebności gruntowej na prawie użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej jego własność zważywszy, że zasiedzenie jest sposobem nabycia własności rzeczy cudzej. Zdaniem Sądu Rejonowego brak jest podstaw do uznania, aby w drodze zasiedzenia możliwym byłoby nabycie służebności gruntowej przez Skarb Państwa (w oderwaniu od własności jakiegokolwiek nieruchomości władnącej) na użytkowaniu wieczystym nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa. Dlatego też termin zasiedzenia rozpocząłby swój bieg dopiero 27 maja 1990 r., kiedy to własność nieruchomości wnioskodawców przeszła z mocy ustawy na rzecz gminy. Zasiadającym służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu na użytkowaniu wieczystym byłby Skarb Państwa, a od 5 grudnia 1990 r. przedsiębiorstwo państwowe, natomiast nie można byłoby uznać, aby upłynął 30-letni termin zasiedzenia.

Tak przedstawiona ocena prawna spowodowała, że Sąd Rejonowy uznał, iż uczestnicze postępowania (T.) nie przysługuje skuteczne względem uczestniczki postępowania (A. K. (2)) prawo do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu.

Sąd Rejonowy zaznaczył również, że odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu winno ono być ustalone proporcjonalnie do stopnia ingerencji w treść prawa własności, uwzględniać wartość nieruchomości

i w takim kontekście mieć na względzie szkodę właściciela z uszczuplenia prawa własności, sposób wykorzystania pozostałej części nieruchomości właściciela a suma wynagrodzenia powinna być odpowiednio niższa od wartości nieruchomości jeżeli nieruchomość ze względu na posadowienie urządzeń może być dalej wykorzystywana. Wszystkie te elementy zostały uwzględnione w opinii biegłej, a punktem wyjściowym dla ustalenia wynagrodzenia przez biegłą była wartość nieruchomości i jej położenie. Przyjęte przez biegłą współczynniki przy ustalaniu odpowiedniego wynagrodzenia wiązały się zarówno ze sposobem wykorzystania nieruchomości w związku z posadowieniem urządzeń przesyłowych jak i przy uwzględnieniu, że służebność obejmuje ponad 1/3 działki. Mając na względzie stopień ingerencji w prawo własności należało ustalić wynagrodzenie w sposób określony przez powołaną do sprawy biegłą, gdzie wartość wynagrodzenia nie przekracza nawet połowy wartości gruntu objętego służebnością. Zaznaczył przy tym Sąd Rejonowy, że nie sposób w pełni zaakceptować wyrażonego przez Sąd Najwyższy poglądu, który jako jeden z głównych czynników kształtujących wysokość wynagrodzenia traktuje realizację celów społecznych przed przedsiębiorcą przesyłowego - niewątpliwie bowiem przedsiębiorca przesyłowy realizuje określone cele społeczne zapewniając dostarczanie energii i paliw, niemniej jednak prowadzi on przede wszystkim działalność gospodarczą, która przynosi określony dochód. Gdyby stałą cechą tejże działalności była strata, niewątpliwie realizacja celów polegających na zapewnieniu dostaw energii wody czy paliw, spoczywałaby na państwie i jednostkach samorządu terytorialnego; przywołane w uzasadnieniu orzeczenia cele społeczne realizowane są również przez szereg innych podmiotów, w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, produkcji i dystrybucji żywności, odzieży i innych artykułów niezbędnych do codziennego życia, które to podmioty nie korzystają ze szczególnych względów.

Sąd Rejonowy uznał jednak, że pierwotne żądanie wnioskodawców w zakresie wynagrodzenia było zawyżone, uwzględniając stopień ingerencji uczestnika postępowania w prawo własności nieruchomości.

Z powyższych względów zapadło orzeczenie jak w punkcie 1 postanowienia za wynagrodzeniem za ustanowienie służebności, zgodnie z wyliczeniami biegłej w wysokości 11632 zł, a w pozostałej części wniosek oddalono.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 520 k.p.c. mając na względzie, że interesy wnioskodawców i uczestniczki postępowania A. K. (2) były sprzeczne z interesami uczestniczki postępowania (...) S.A. w K.. Zaś o kosztach sądowych (wydatkach), orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od tego postanowienia złożyła uczestniczka postępowania (...) Spółka Akcyjna w K. zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodu z opinii biegłej E. Ś. i uznanie jej za fachową oraz rzetelną, pomimo tego, że biegła ta: przyjmując, że wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu stanowi pochodną wartości rynkowej nieruchomości uczestników, nie uwzględniła, iż wartość nieruchomości jest obniżona przez znajdujące się na niej od kilkudziesięciu lat urządzenia elektroenergetyczne; nie uwzględniła wpływu służebności osobistej mieszkania, obciążającej nieruchomość, w wartości tej nieruchomości, co miałyby oczywiste przełożenie na niższą wysokość wynagrodzenia za służebność przesyłu; zaważyła współczynnik współkorzystania z nieruchomości (k), który w tym przypadku nie powinien być wyższy niż 0,2 - 0,3. Zarzuciła także dokonanie ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym i przyjęcie, że termin zasiedzenia służebności mógł rozpocząć swój bieg dopiero 30 listopada 1981 r. w bądź też od 27 maja 1990 r., w sytuacji gdy termin ten zaczął biec od 7 października 1968 r. (data posadowienia urządzeń na nieruchomości wnioskodawców). Ponadto zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to: art. 305¹ k.c. w związku z art. 305⁴ k.c., art. 292 k.c. i art. 285 k.c. oraz stosowanym odpowiednio art. 172 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i brak uwzględnienia zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu; art. 305¹ k.c. w związku z art. 305⁴ k.c., art. 292 k.c. i art. 285 k.c. oraz stosowanym odpowiednio art. 172 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 232 k.c. i art. 233 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że Skarb Państwa, jako właściciel gruntu nie może zasiedzieć służebności na użytkowaniu wieczystym tego gruntu; art. 305¹ k.c. w związku z art. 305⁴ 4 k.c., art. 292 k.c. i art. 285 k.c. oraz stosowanym odpowiednio art. 172 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu konieczne jest wskazanie konkretnej nieruchomości władnącej; art. 305¹ k.c. w związku z art. 305⁴ 4 k.c., art. 292 k.c. i art. 285 k.c. oraz stosowanym odpowiednio art. 172 § 1 i 2 k.c. w

związku z art. 7 k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że do objęcia służebności w posiadanie doszło w złej wierze, mimo że wnioskodawcy nie przedstawili żadnego dowodu na tę okoliczność, a tym samym nie zostało obalone domniemanie dobrej wiary; art. 305¹ k.c. w związku z art. 2 ust. 1 zd. 2 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości poprzez ustanowienie służebności przesyłu w sytuacji, gdy nie jest ona konieczna do właściwego korzystania z urządzenia, wobec przysługiwania już uczestnikowi postępowania tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości w postaci trwałego obowiązku znoszenia przez użytkownika wieczystego stanu ukształtowanego położeniem zainstalowanego na gruncie urządzenia, wchodzącego w skład przedsiębiorstwa przesyłowego, i czynności niezbędnych do zapewnienia prawidłowej eksploatacji tego urządzenia.

Przy tak postawionych zarzutach uczestniczka postępowania wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i oddalenie wniosku o ustanowienie służebności oraz zasądzenie od wnioskodawców oraz uczestniczki postępowania A. K. (2) solidarnie na rzecz uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawcy oraz uczestniczka postępowania A. K. (2) wnieśli o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz zasądzenie od uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. na rzecz wnioskodawców i uczestniczki postępowania A. K. (2) solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, w zasadniczym zakresie, są prawidłowe. Wynika z nich, że nieruchomość stanowiąca obecnie własność uczestniczki postępowania A. K. (2) pierwotnie stanowiła własność Skarbu Państwa, a umową z 20 października 1967 r. została oddana w użytkowanie wieczyste jej rodziców, przy czym wniosek o wpis tego prawa do księgi wieczystej złożono 25 października 1967 r., zaś jego wpisu dokonano 19 sierpnia 1968 r. Następnie prawo własności nieruchomości, w trybie komunalizacji, 27 maja 1990 r. przeszło na gminę, a 20 maja 1998 r. przekształcono prawo użytkowania wieczystego tej nieruchomości w prawo własności na rzecz wnioskodawców. Ostatecznie uczestniczka postępowania A. K. (2) darowizną z 8 marca 2013 r. stała się właścicielką tej nieruchomości. Ponadto urządzenia przesyłowe zostały wybudowane na tej nieruchomości w 1968 r. - odebrano je 7 października 1968 r. Jednocześnie w trakcie wizji przeprowadzonej 9 marca 2011 r. wnioskodawczyni A. K. (1) oświadczyła, że linia energetyczna powstała po wybudowaniu budynku mieszkalnego i gospodarczego. Tej okoliczności apelująca nie kwestionowała /k. 216/.

Te zasadnicze dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne zostały w sposób prawidłowo ustalony przez Sąd Rejonowy i jako takie Sąd Okręgowy uznaje za własne.

Dodać w tym miejscu należy, że skarżąca w apelacji nie kwestionuje tego stanu faktycznego, natomiast przyjmuje, że do wybudowania urządzeń przesyłowych doszło przed oddaniem nieruchomości w użytkowanie wieczyste. Przy czym sama wskazuje, że do wybudowania urządzeń doszło w 1968 r., a jako początkowy moment posiadania służebności wskazuje na 31 grudnia 1968 r., gdyż odbioru dokonano 17 stycznia 1969 r. Niekwestionowanie zaś oddania nieruchomości w użytkowanie wieczyste na podstawie umowy z października 1967 r. wyraźnie wskazuje, że umowa o użytkowanie wieczyste została zawarta przed wybudowaniem urządzeń przesyłowych na nieruchomości oddanej w użytkowanie wieczyste.

Art. 292 k.c. stanowi, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy

o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. W świetle art. 352 § 1 k.c., art. 292 i art. 172 k.c. możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie może być kwestionowana. Przepisy te określają możliwości nabycia przez zasiedzenie także służebności gruntowej związanej z posadowieniem na cudzym gruncie urządzeń, o których stanowi art. 49 k.c., wskazując na przesłanki tego nabycia, jak i podmioty, na rzecz których stwierdzenie nabycia służebności przez zasiedzenie może nastąpić. Art. 172 § 1 k.c. w brzmieniu pierwotnym stanowi, że posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Z § 2 tego przepisu

wynika, że po upływie lat dwudziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

Niewątpliwie posiadanie poprzedników prawnych apelującej polegało na korzystaniu z trwałych i widocznych urządzeń oraz na podejmowaniu czynności w celu ich utrzymania i konserwacji, a bieg zasiedzenia nie został przerwany w sposób wskazany w art. 175 k.c. w związku z art. 123 § 1 k.c.

Istnienie możliwości zasiadywania służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przed 3 sierpnia 2008 r. zostało dopuszczone w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, gdzie akcentowano także brak potrzeby wskazywania wprost nieruchomości władnącej (por. uchwały Sądu Najwyższego: składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

z 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011/12/129; z 17 stycznia 2003 r., III CZP 73/02, OSNC 2003/11/142; z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, LEX 458125 oraz postanowienia: z 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11; LEX 1218193, z 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, LEX 1294483). Ponadto w uchwale z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (OSNC 2013, Nr 12, poz. 139) Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że po 3 sierpnia 2008 r., na skutek upływu terminu zasiedzenia po tym dniu, ale rozpoczętego wcześniej, przedsiębiorca nabywa służebność przesyłu, przy czym okres występowania stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu, podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu.

Instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do polskiego systemu prawnego 3 sierpnia 2008 r., na podstawie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731). Nie oznacza to jednak, że przed tą datą nie było możliwości ustanowienia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Mimo, że powołana wyżej ustawa nie zawiera przepisów przejściowych dotyczących możliwości zasiedzenia służebności przesyłu, wskazać należy, że przed ustawowym uregulowaniem tej kwestii, dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (uchwała Sądu Najwyższego z 7 października 2008r., III CZP 89/08, LEGALIS 108114). Jeszcze przed wejściem w życie tych przepisów Sąd Najwyższy przyjmował, że jeśli w drodze umownej można ustanowić służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to dopuszczalne jest nabycie tej służebności w drodze zasiedzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, LEX 461735).

Możliwość natomiast nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie przewidywał już dekret z 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe (Dz. U. z 1946 r., Nr 57, poz. 319), który wszedł w życie 1 stycznia 1947 r. Następnie art. 184 tego dekretu zastąpił obowiązujący do dziś art. 292 k.c., zgodnie z którym służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Nie ulega wątpliwości, że instalacja elektroenergetyczna przebiegająca przez sporną nieruchomość stanowi trwałe i widoczne urządzenie, o którym mowa w art. 292 k.c. Pojęcie „urządzenia” w rozumieniu tego przepisu oznacza bowiem wynik celowego działania, uzewnętrzniony w trwałej postaci widocznych przedmiotów czy mechanizmów, wymagających do swego powstania pracy ludzkiej. Tym samym usytuowany ponad gruntem odcinek sieci elektroenergetycznej stanowi niewątpliwie trwałe i widoczne urządzenie. Jest to bowiem obiekt skonstruowany przez człowieka i posadowiony w ten sposób, że może być spostrzeżony bez najmniejszego problemu. Zważywszy zatem, że linia przesyłowa przebiega nad wymienioną we wniosku nieruchomością od wielu lat, z pewnością jest to urządzenie trwałe (art. 292 k.c. w związku z art. 305⁴ k.c.).

Przez wiele lat poprzednicy prawni apelującej korzystali z nieruchomości, na której były posadowione urządzenia przesyłowe – istniała więc możliwość starania się o ustanowienie odpowiedniej treści służebności jeszcze przed upływem terminu zasiedzenia służebności, ale w żaden sposób tego nie uczyniono. Nie wykazano też w jakimkolwiek zakresie okoliczności uniemożliwiających wówczas złożenie takiego wniosku, a przecież urządzenia przesyłowe już istniały i były widoczne. To prowadzi do wniosku o tolerowaniu przez użytkowników wieczystych korzystania z ich nieruchomości w oznaczonym zakresie na skutek przeprowadzania przez poprzednika apelującej widocznych urządzeń przesyłowych.

Jak już wyżej wskazano także przed wejściem w życie Kodeksu cywilnego istniała możliwość ustanowienia, a więc i zasiedzenia służebności przesyłu. Nie jest to więc instytucja nieznaną polskiemu prawu. Dlatego też użytkownik wieczysty nieruchomości, którą wykorzystuje w oznaczonym zakresie osoba trzecia powinien mieć na uwadze, że korzystając z niej może mu ona ograniczyć jego prawo, a brak jego działań w zakresie dotyczącym realizacji jego roszczeń w tej części może doprowadzić do skutecznego ograniczenia jego prawa z uwagi na upływ czasu i charakter korzystania z nieruchomości. Brak działania w tym zakresie stanowi pogodzenie się z zaistniałą sytuacją, a więc z ograniczeniem swojego prawa wynikającego z zawartej umowy użytkownika wieczystego.

Służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu jest zbliżona do służebności gruntowej i ma do niej odpowiednie zastosowanie art. 285 § 1 k.c., ale ta odpowiedniość stosowania nie może naruszać istoty samego prawa służebności. Przedstawiona powyżej,

w przywołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego, regulacja możliwości zasiadywania służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu jest zgodna z istotą ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności, nie narusza tej istoty, a przecież sama służebność – jako ograniczone prawo rzeczowe – istniała już w chwili rozpoczęcia korzystania przez Zakład (...) w G. z nieruchomości stanowiącej obecnie własność uczestniczki postępowania A. K. (2) w zakresie odpowiadającym tej służebności. Jediną różnicą jest to, że służebność gruntowa jest ustanawiana celem zwiększenia użyteczności nieruchomości władnącej lub jej części (art. 285 § 2 k.c.), a art. 305¹ k.c. nie zawiera takiej przesłanki jako koniecznej kładąc nacisk na osobę przedsiębiorcy. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje pogląd prawny Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z 5 lipca 2012 r. (sygn. akt IV CSK 606/11, Legalis 537223), a wskazujący, że ustanowienie i stwierdzenie na rzecz przedsiębiorcy w drodze zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu nie wymaga oznaczenia nieruchomości władnącej. Służebność przesyłu bowiem, w przeciwieństwie do służebności gruntowej, nie została powiązana z nieruchomością władnącą, a ma ona na celu umożliwienie przedsiębiorcy właściwego korzystania z urządzeń, których jest właścicielem (wchodzi w skład jego przedsiębiorstwa - art. 55¹ k.c.). Ustanowienie służebności przesyłu następuje na rzecz przedsiębiorcy, a jej nabycie w drodze zasiedzenia następuje przez przedsiębiorcę, a nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej lub przez takiego właściciela. Dlatego przy instytucji przesyłu kategoria „nieruchomości władnącej” w ogóle nie występuje, a więc oznaczenie takiej nieruchomości jest więc dla ustanowienia lub nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu niepotrzebne (por. także tamże powołaną uchwałę Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., sygn. akt III CZP 89/08, Legalis 108114). Nie zmienia to jednak istoty tego ograniczonego prawa rzeczowego, które zmierza do korzystania z cudzej nieruchomości w ściśle określonym zakresie, a nie ulega żadnej wątpliwości, że korzystanie ze służebności ogranicza prawa przysługujące użytkownikowi wieczystemu (por. uchwała Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 r., sygn. akt III CZP 79/02, opubl. w OSNC 2003/11/142). Jednocześnie sama możliwość zawarcia umowy w zakresie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu prowadzi do wniosku, że jest też możliwe zasiedzenie takiego prawa – a w rozpoznawanej sprawie użytkownicy wieczysti nieruchomości obciążanej znosili korzystanie z niej przez poprzedników prawnych apelującej niejako wyrażając na to milczącą zgodę. W tym zakresie Sąd Okręgowy w pełni akceptuje pogląd prawny wyrażony w powyżej powołanej uchwale Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r. (sygn. akt III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139) bez konieczności zbędnej jej uzasadnienia.

Urządzenia przesyłowe były pierwotnie w posiadaniu przedsiębiorstwa państwowego, a zgodnie z utrwalonym już poglądem prawnym Sądu Najwyższego - wyrażonym między innymi w uzasadnieniu jednego z ostatnich postanowień Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2015 r. (V CSK 26/14, LEX 1648193) - przedsiębiorstwa państwowe, jako poprzednicy uczestniczki postępowania, „wykonywały posiadanie mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, z tym zastrzeżeniem, że pod rządem art. 128 k.c. nabycie takiego prawa następowało do jednolitego funduszu własności państwowej (por. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, opubl. w OSNC 1991/10-12/118)”.

W trakcie eksploatacji linii dochodziło do przeniesienia posiadania spornej infrastruktury (art. 176 k.c.). Nie ulega bowiem wątpliwości, że przedsiębiorstwo przesyłowe (Zakładu (...) w G.) dysponowało tymi urządzeniami po

przekazaniu ich we władanie od Skarbu Państwa, w którego imieniu władało nimi gdy nieruchomości była jego własnością (art. 348 k.c.).

Art. 340 k.c. uprawnia do wniosku, że podmiot, który posiadał rzecz w różnych momentach, posiadał ją przez cały czas między datami granicznymi, nie uprawnia natomiast do wniosku, że jeśli później nieruchomości tę posiada ktoś inny, to jego posiadanie jest kontynuacją posiadania poprzednika. Formy, w jakich może nastąpić przeniesienie posiadania, stanowiące o zachowaniu jego ciągłości przewidują art. 348-351 k.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2013 r., V CSK 269/12, LEX 1365760).

Z faktu, że apelująca jest użytkownikiem wieczystym głównych punktów zasilania wynika, iż doszło do przejścia posiadania ze Skarbu Państwa na jej poprzednika prawnego, gdyż poprzez stanie się użytkownikiem wieczystym głównych punktów zasilania sieci miała ona możliwość rozporządzania nią i faktyczną władzę nad całą linią poprzez dystrybucję prądu bądź jej brak. W tym sensie nie ma więc znaczenia to, czy nastąpiło formalne przeniesienie posiadania urzędzeń przesyłowych, ponieważ poprzez stanie się użytkownikiem wieczystym apelująca uzyskała realny wpływ na sieć elektroenergetyczną, a stanie się tym użytkownikiem wieczystym jest potwierdzone wpisami w księgach wieczystych, czyli wykazane odpowiednimi dokumentami.

Przeniesienie posiadania rzeczy nie musi być wykazane wprost na piśmie, przeciwnie art. 348 zd. 1 k.c. określa, że przeniesienie posiadania może nastąpić przez samo wydanie rzeczy. Skoro kolejni poprzednicy prawni dokonywali przesyłu energii sporną infrastrukturą nie ulega wątpliwości, że owo przeniesienie posiadania miało miejsce. Art. 348 zd. 2 k.c. akcentuje wydanie dokumentów dających faktyczną władzę nad rzeczą jako przeniesienie jej posiadania. Także w tym zakresie apelująca legitymuje się nimi, gdyż posiada dokumenty związane z eksploatacją linii, a także dysponuje głównymi punktami zasilania.

Skarżąca, na skutek przekształceń własnościowych dotyczących przedsiębiorstw państwowych, stała się uprawnioną do korzystania z tej służebności, jako ograniczonego prawa rzeczowego. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 ustawy z 5 lutego 1993r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 1993 r., Nr 16, poz. 69), spółka powstała w wyniku przekształcenia wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconych przedsiębiorstw państwowych. Powołana ustawa, w myśl jej art. 1 ust. 1, znajdowała zastosowanie m. in. odnośnie do przedsiębiorstw państwowych, których działalność związana była z wytwarzaniem, zbytem i przesyłem energii elektrycznej, przy czym, zgodnie z art. 2 ust. 1 tej ustawy przekształcenie następowało na zasadach i w trybie określonym w ustawie z 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r., Nr 51, poz. 298). Art. 8 ust. 1 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych stanowił natomiast, że spółka powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. W konsekwencji na skutek kolejnych przekształceń i zmian własnościowych, aktualną uprawnioną do korzystania z ograniczonego prawa rzeczowego, jest apelująca, która jest następcą prawnym nabywającego to prawo. W tej sytuacji posiada ona skuteczne względem właścicielki prawo do władania jej nieruchomością w celu korzystania z przebiegających nad nimi urządzeniami przesyłowymi, które nabył w drodze zasiedzenia, przed złożeniem wniosku w rozpoznawanej sprawie, jej poprzednik Skarb Państwa.

Należy także dodać, że zgodnie z art. 55¹ pkt 3 k.c. częścią składową przedsiębiorstwa są prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych. Jednocześnie art. 55¹ pkt 2 k.c. wyraźnie wskazuje, że prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości stanowią także część składową przedsiębiorstwa. Jest więc możliwe, by częścią składową przedsiębiorstwa było też posiadanie służebności, które zostało przeniesione z kolejnych poprzedników prawnych na uczestniczkę postępowania. Poza tym częścią składową przedsiębiorstwa są też prawa własności i inne prawa rzeczowe do nieruchomości (art. 55¹ pkt 2 k.c.).

Oczywistym jest, że w chwili obowiązywania jednolitej własności państwowej przedsiębiorstwo państwowe, które wybudowało nad nieruchomością oddaną w użytkowanie wieczyste sieć przesyłową dokonywało tego (tak jak w

rozpoznawanej sprawie) na nieruchomości Skarbu Państwa, ale ono było również kojarzone ze Skarbem Państwa, bo wszystko to wykonywało w jego imieniu. Użytkownicy wieczystości (wnioskodawcy) otrzymując, mocą umowy z 20 października 1967 r. prawo użytkowania wieczystego tej nieruchomości, mogli korzystać z gruntu z wyłączeniem innych osób oraz rozporządzać tym prawem. Granicami tego były tylko przepisy ustawy, zasady współzycia społecznego oraz umowa o oddanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste (art. 233 k.c.). Nie ulega więc żadnej wątpliwości, że umowa o oddanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste była zawarta jeszcze przed wybudowaniem nad tą nieruchomością urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe.

Od chwili wybudowania urządzeń przesyłowych nad nieruchomością oddaną w użytkowanie wieczyste jej użytkownicy znosili ograniczenia z tym związane, w tym okresie czasu, aż do chwili złożenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, co nastąpiło w 15 listopada 2010 r. nie wykonali oni żadnej czynności powodującej przerwanie biegu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na prawie użytkowania wieczystego.

Dodać w tym miejscu należy, że Sądowi Okręgowemu znane jest postanowienie Sądu Najwyższego z 14 października 2015 r. (sygn. V CSK 5/15, OSNC 2016/9/109), w którym wskazano, że właściciel nieruchomości Skarb Państwa nie może nabyć przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na prawie użytkowania wieczystego ustanowionego na tej nieruchomości. Sąd Najwyższy zauważył tam, że uprawnienie do korzystania z rzeczy przez użytkownika wieczystego wyłącza prawo do korzystania z niej przez właściciela, a przedsiębiorstwo państwowe nie może być uważane za osobę trzecią pozostającą poza stosunkiem użytkownik wieczysty - właściciel w stosunkach z użytkownikiem wieczystym w odniesieniu do posiadania urządzeń przesyłowych posadowionych na gruntach objętych użytkowaniem wieczystym i niestanowiących części składowej nieruchomości. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że wyłącza to zasada niepodzielnej własności państwowej oraz skupienie prawa własności nieruchomości i prawa własności urządzeń przesyłowych w sferze prawnej Skarbu Państwa wskazując, że właściciel nieruchomości przez oddanie urządzeń przesyłowych w zarząd przedsiębiorstwa państwowego wykonywał na swoją rzecz posiadanie przez posadowienie własnych urządzeń przesyłowych na własnej nieruchomości, w stosunku do której miał czasowo ograniczone prawo korzystania, a nie miał możliwości przyznania temu przedsiębiorstwu odrębnego uprawnienia do korzystania w zakresie służebności z gruntu stanowiącego jego własność. Ponadto zaznaczył, że służebność gruntową może być obciążona nieruchomością, a nie prawo (nie może więc nią być obciążone prawo użytkowania wieczystego, chyba że wyjątkowo i w tym przypadku przywołał orzecznictwo oraz regulację art. 145 k.c., jak również art. 285 § 1 k.c.).

Wypada jednak zauważyć, że w uchwale Sądu Najwyższego, w składzie siedmiu sędziów, z 16 maja 2017 r. (sygn. akt III CZP 101/16, LEX 2284273) Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że służebność przesyłu może być ustanowiona na prawie użytkowania wieczystego, a jedynie użytkownik wieczysty nie może skutecznie żądać ustanowienia takiej służebności, jeżeli urządzenia przesyłowe - zainstalowane przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej - znajdowały się na nieruchomości Skarbu Państwa przed oddaniem jej w użytkowanie wieczyste.

Zdaniem Sądu Okręgowego ograniczenia użytkownika wieczystego w korzystaniu z oddanej mu w użytkowanie wieczyste nieruchomości w wynikają z art. 233 k.c. Prawo to jest bardzo szerokie, a ograniczenia są podobne do tych dotyczących właściciela nieruchomości wymienionych w art. 140 k.c. Prawo użytkownika wieczystego zbliża się więc do prawa własności, a co za tym idzie użytkownik wieczysty, który może rozporządzać swoim prawem, może także je obciążyć, w tym także ograniczonymi prawami rzeczowymi. Oczywistym jest, że byt tych obciążeń jest ściśle związany z prawem użytkowania wieczystego (art. 241 k.c.) i wygasają one wraz z jego wygaśnięciem, natomiast samo obciążenie prawa użytkowania wieczystego jest węższe od jego zbycia, a skoro tak, to możliwość przeniesienia prawa użytkowania wieczystego na inną osobę powoduje, że tym bardziej można to prawo obciążyć ograniczonym prawem rzeczowym. Może więc dojść także do zasiedzenia takiego prawa.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że właściciel nieruchomości oddanej w użytkowanie powinien powstrzymać się od korzystania z niej i nie może jej obciążać w sposób naruszający prawo użytkownika wieczystego. Przedsiębiorstwo państwowe, działające zaś z ramienia właściciela nieruchomości (Skarbu Państwa) oddanej w użytkowanie wieczyste,

nie powinno więc, w jakikolwiek sposób, naruszać uprawnień użytkownika wieczystego. Natomiast poprzez tego rodzaju działanie - wybudowanie urządzeń przesyłowych na gruncie już oddanym w użytkowanie wieczyste - zarówno właściciel nieruchomości, jak i użytkownik wieczysty znaleźli się w nowej sytuacji faktycznej. Doszło bowiem do tego, że właściciel nieruchomości postąpił niezgodnie z obowiązującymi przepisami i zawartą umową, gdyż nie dysponował żadnym tytułem prawnym do tego, aby ograniczyć użytkowanie nieruchomości przez użytkownika wieczystego poprzez posadowienie na niej urządzeń przesyłowych. Z tego wynika jednak nie to, że taki stan faktyczny i prawny nie zaistniał, ale że te posadowione przez przedsiębiorstwo państwowe - działające właśnie na rachunek właściciela nieruchomości - urządzenia przesyłowe zostały dokonane z naruszeniem przepisów (art. 233 k.c.), a co za tym idzie pozostawało ono w złej wierze - właściciel wiedział bowiem o tym, że nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste, a co za tym idzie to użytkownik wieczysty ma wyłączne prawo korzystania z niej, a nie jej właściciel (por. art. 7 k.c.). Rozstrzygającym bowiem momentem dla oceny dobrej lub złej wiary jest data uzyskania posiadania, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na ocenę tej wiary i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do pierwotnego sposobu nabycia prawa rzeczowego.

Należy także podkreślić, że posadowione na nieruchomości urządzenia przesyłowe stanowią linię wysokiego napięcia biegnącą nad nieruchomością, a własność gruntu rozciąga się na przestrzeń nad i pod jego powierzchnią (art. 143 k.c.). Analogiczne zastosowanie tego przepisu do użytkownika wieczystego, przy uwzględnieniu art. 233 k.c. wskazuje, że przysługuje mu prawo własności wzniesionych na gruncie budynków i urządzeń, a prawo to musi rozciągać się na przestrzeń nad i pod powierzchnią wybudowanych urządzeń. Dlatego też w ramach uprawnień użytkownika wieczystego powinno mieścić się uprawnienie do decydowania o ustanowieniu służebności gruntowych oraz przesyłowych, a także o ich zakresie, bo ma to wpływ na sposób i zakres jego uprawnień do gruntu. Przecież prawo użytkownika wieczystego do korzystania z nieruchomości gruntowej oddanej mu w użytkowanie wieczyste jest skuteczne także w stosunku do właściciela tego gruntu, a co za tym idzie właściciel nie powinien decydować o tym, w jaki sposób ma przebiegać służebność przesyłu, ani wyłączać uprawnienia użytkownika wieczystego do korzystania z gruntu przyznanego mu umową.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy akceptuje dokonaną przez Sąd Najwyższy, w uchwale z 16 maja 2017 r. (sygn. akt CZP 101/16) ocenę prawną wskazującą na możliwość obciążenie prawa użytkownika wieczystego służebnością przesyłu, gdy urządzenia przesyłowe zostały posadowione na gruncie po ustanowieniu użytkownika wieczystego. Argumentacja przedstawiona przez Sąd Najwyższy w treści uzasadnienia tej uchwały, zdaniem Sądu Okręgowego, jest przekonująca i dlatego też Sąd Okręgowy w pełni tę ocenę prawną akceptuje.

Należy także podkreślić, że zgodnie z opinią biegłego K. G. urządzenia położone nieruchomości oddanej wnioskodawcom w użytkowanie wieczyste zostały odebrane przez komisję odbiorczą ostatecznie 7 października 1968 r. i w tym czasie były one elementami ciągu 110 kV H. – S. /k. 263-293/. Nie jest więc tak, jak wskazuje Sąd Rejonowy, że dopiero od podania napięcia 30 listopada 1981 r. ewentualnie mogłoby dojść do początku naliczania biegu zasiedzenia, gdyż już 7 października 1968r. urządzenia przesyłowe wybudowane na tej nieruchomości (linia wysokiego napięcia biegnąca nad nią) były elementami ciągu linii wysokiego napięcia. Z tego wniosek, że wówczas zostały one włączone do sieci przedsiębiorstwa, a co za tym idzie od tego dnia należy liczyć bieg terminu zasiedzenia, ich wybudowanie nad nieruchomością powoduje bowiem faktyczne korzystanie w tym zakresie z obciążonego prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r., sygn. akt II CSK 218/12, Lex 1288630 wskazujące na to, że już posadowienie urządzeń przesyłowych na nieruchomości powoduje korzystanie z nich – po wybudowaniu stanowią one składnik przedsiębiorstwa włączony do sieci, a sieć to instalacje połączone i współpracujące ze sobą; przedsiębiorstwo korzysta z urządzeń stanowiących sieć energetyczną łącząc je z innymi elementami instalacji). Ustalenie przez biegłego, że wybudowane urządzenia stały się elementami ciągu energetycznego wyraźnie wskazuje na to, że zostały połączone z przedsiębiorstwem sieciowym. Nie było więc konieczne ustalanie, czy i kiedy doszło do połączenia z jeszcze innymi urządzeniami, bądź podania napięcia.

Podkreślić należy, że w pierwotnej opinii biegły zaznaczył, że (...) Ł. został połączony z urządzeniami przesyłowymi nad sporną nieruchomością 13 listopada 2002 r., a w opinii uzupełniającej wskazał, że urządzenia zostały połączone z (...) W. 30 listopada 1981 r. - faktyczna data połączenia tych urządzeń /k. 331-337/. Należy jednak zaznaczyć, że –

jak słusznie ustalił Sąd Rejonowy – pierwotnie urządzenia przesyłowe stanowiły część ciągu linii H.-S., zaś obecnie nad sporną nieruchomością przechodzą dwie linie wysokiego napięcia H.-W., będąca częścią ciągu H.-Ł. i H.-L., które powstały na bazie pierwotnej linii H.-S. oraz późniejszych modernizacji. Dodatkowo z dokumentów dołączonych do odpowiedzi na wniosek /k. 77-112/ wynika, że Zakład (...) w G. 17 stycznia 1969 r. odebrał odczep 110 kV z linii H.-Ł. do kopalni (...), a program prób napięciowych linii 110kV tor I i II Elektrownia (...) – Elektrownia (...) przeprowadzono w styczniu 1969 r., czyli urządzenia przesyłowe nad sporną nieruchomością były już połączone z siecią, w tym celu też je odbierano.

Niewątpliwie więc od 7 października 1968 r. zaczęto wykorzystywać nieruchomość będącą wówczas w użytkowaniu wieczystym wnioskodawców na potrzeby przedsiębiorstwa przesyłowego. Urządzenia przesyłowe po wybudowaniu stanowią przecież składnik tego przedsiębiorstwa włączony do sieci, zaś korzystanie z urządzenia polega właśnie na tym, że stają się one elementem połączonego systemu sieci. Nie jest więc konieczne podanie napięcia. Wystarczające jest posadowienie na gruncie urządzeń energetycznych i połączenie ich z innymi elementami sieci. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że urządzenia te biegną nad nieruchomością, a częściowo nad budynkiem garaży /protokół z wizji k. 216v/. Na tej nieruchomości nie ma żadnego słupa, a trudno aby urządzenia przesyłowe znajdujące się nad nieruchomością nie miały oparcia w innych elementach sieci, takich jak słupy. Skoro takie oparcie mają, to musiały zostać z tą siecią połączone, co najmniej w chwili wybudowania.

Trzeba także zaznaczyć, że komunalizacja nieruchomości objętej prawem użytkowania wieczystego na rzecz gminy w maju 1990 r. nie mogła spowodować unicestwienia dokonanego 8 października 1988 r. (w złej wierze – 20 lat, gdyż regulacja art. 172 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 292 k.c. musi być stosowana w brzmieniu pierwotnym, albowiem wydłużenie terminów zasiedzenia nastąpiło już po zasiedzeniu) zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz Skarbu Państwa. Skomunalizowana nieruchomość sama w sobie nie była bowiem obciążona tą służebnością, gdyż obciążenie zasiedzianą służebnością dotyczyło tylko prawa użytkowania wieczystego. Także przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności w maju 1998 r. nie mogło doprowadzić do wygaśnięcia zasiedzianego na prawie użytkowania wieczystego ograniczonego prawa rzeczowego, albowiem zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy z 4 września 1997 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności (Dz. U. Nr 123, poz. 781 ze zm.) decyzja o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nie narusza praw osób trzecich. Jeżeli więc Skarb Państwa, którego następcą jest przedsiębiorstwo przesyłowe, którego z kolei następcą jest apelująca nabyła poprzez zasiedzenie służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu - Skarb Państwa nabył tę służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu na prawie użytkowania wieczystego 8 października 1988 r. - to użytkownicy wieczystości, których prawo obciąża ta służebność nabywają prawo własności z tymże ograniczeniem, albowiem nie może to ograniczać praw osób trzecich; a Skarb Państwa jest w takim stosunku prawnym, po komunalizacji, osobą trzecią (nie był wówczas właścicielem nieruchomości). Dodać bowiem należy, że w razie przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności dotychczasowy użytkownik wieczysty w stosunku z osobami trzecimi traktowany jest tak, jak nabywca własności. Możliwe jest więc zaliczenie przez posiadacza służebności do okresu swojego posiadania także czasu posiadania biegnącego przeciwko użytkownikowi wieczystemu (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 16 września 2015 r., sygn. akt III CZP 49/15, Lex 1929877).

W konsekwencji służebność gruntowa w treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążała już prawo użytkowania wieczystego spornej nieruchomości, gdy w jej posiadaniu byli wnioskodawcy, natomiast nie obciążała samej nieruchomości. Natomiast po przekształceniu prawa użytkowania wieczystego wnioskodawców w prawo własności zasiedziana służebność musiała wpłynąć na ograniczenie ich prawa własności, albowiem samo przekształcenie nie mogło naruszyć praw osób trzecich, a poprzednik prawny apelującej nabył przez zasiedzenie służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu na prawie użytkowania wieczystego.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem

użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność państwa reguluje odrębna ustawa. Prawo zarządu poprzednika prawnego apelującej, istniejące 5 grudnia 1990 r., w stosunku do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa przekształciło się więc, z mocy prawa z tym dniem, w prawo użytkowania wieczystego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, natomiast w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności.

W judykaturze jest już utrwalony pogląd, że możliwe jest nabycie przez zasiedzenie, nawet przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. (przed 3 sierpnia 2008 r.), służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, ustanawianej nie na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości władnącej, ale na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, (...) 2008, nr 10, s. 8, z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, OSNC 2014, nr 2, poz. 11, i z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139).

Od 1 lutego 1989 r. do 1 października 1990 r., gdy uchylono art. 128 k.c., mocą ustawy z 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321), Zakład (...) w G. miał w zarządzie urządzenia energetyczne posadowione na nieruchomości stanowiącej obecnie własność uczestniczki postępowania A. K. (2), jednak uwłaszczenie tego zakładu mieniem nieruchomości ((...) k. 162-174, 308-309) nastąpiło 5 grudnia 1990 r. i przekształciło zarząd w odniesieniu do nieruchomości ((...)) w posiadanie odpowiadające treści użytkowania wieczystego, a co do urządzeń energetycznych w posiadanie służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu, było to skutkiem dokonanych przekształceń prawno-rzeczowych następujących z mocy prawa. Dlatego też od 5 grudnia 1990 r. poprzednicy prawni apelującej weszli w posiadanie zasiedzianego prawa.

Dołączone do odpowiedzi na wniosek dokumenty wskazują, że przedsiębiorstwo państwowe (Zakład (...) w G.) powstało 1 stycznia 1989 r., właśnie na bazie Zakładu (...) w G. /k. 134-136/, który cały czas zarządzał liniami energetycznymi, o które toczy się postępowanie w sprawie.

Nabycie przez poprzednika prawnego apelującej w 1988 r. służebności w drodze zasiedzenia spowodowało wejście tego prawa w skład jego mienia, a następnie w wyniku sukcesji weszło ono w skład majątku apelującej, posiada więc ona skuteczne względem właścicielki uprawnienie do władania jej nieruchomością w zakresie służebności.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r. (III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139) okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ - 305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności. W tej uchwale Sąd Najwyższy zasadnie wskazuje, że już przed wejściem w życie tej zmiany możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na podstawie obowiązujących wówczas przepisów o służebnościach gruntowych. Chodzi bowiem o to jaki jest stan faktyczny na nieruchomości. Wprowadzenie nowych regulacji potwierdziło więc dotychczasowe orzecznictwo nadające normatywną treść przepisom o służebnościach gruntowych i nie oznaczało żadnej istotnej zmiany. Właściciel, na którego nieruchomości od długiego okresu czasu istnieje stan faktyczny polegający na korzystaniu z jego nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe w oznaczonym zakresie nie może zasadnie twierdzić, że dopiero od 3 sierpnia 2008 r. jest możliwe zasiedzenie w tej części służebności przesyłu, gdy stan faktyczny z tym związany istniał od szeregu lat przed tą datą. Jeżeli właściciel przez szereg lat toleruje stan faktyczny polegający na korzystaniu z jego nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe w oznaczonym zakresie, to musi liczyć się z tym, że będzie możliwe ograniczenie jego prawa własności po upływie odpowiedniego okresu czasu. Nie można po prostu nie zauważać, że bez wprowadzenia regulacji dotyczącej służebności przesyłu, doszłoby do zasiedzenia służebności gruntowej w tej części. To tylko potwierdza, że do naruszenia prawa własności nie doszło.

Nie jest kwestionowane, że linia wysokiego napięcia była w posiadaniu Zakładu (...) w G., który jest poprzednikiem prawnym apelującej.

Dlatego też, na podstawie art. 292 k.c. w związku z art. 305⁴ k.c. i art. 172 § 1 i 2 k.c., wniosek należało oddalić, gdyż przedsiębiorstwo przesyłowe dysponuje już tytułem prawnym do korzystania w części z nieruchomości stanowiącej obecnie własność uczestniczki postępowania A. K. (2). To spowodowało też, że apelacja okazała się zasadna, a to na skutek odmiennej oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., należało orzec jak w punkcie 1 sentencji, przy czym orzekając o kosztach postępowania w tym punkcie Sąd Okręgowy zastosował regulację art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. (pkt 1 lit. b) oraz art. 113 ust. 4 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. 2016, poz. 623 ze zm.) – pkt 1 lit. c.

Orzekając o kosztach postępowania (punkt 2 sentencji) Sąd Okręgowy miał na uwadze związane ze służebnością przesyłu i możliwością jej zasiedzenia przed 2008 r. wątpliwości prawne oraz rozbieżność orzecznictwa co do możliwości zasiedzenia służebności na prawie użytkowania wieczystego nieruchomości będącej własnością Skarbu Państwa właśnie przez Skarb Państwa, jak również nietypową sytuację w rozpoznawanej sprawie i w tym zakresie uznał, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek objęty hipotezą art. 102 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

SSO Roman Troll SSO Barbara Braziewicz SSO Lucyna Morys-Magiera